

แนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices)

จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หัวข้อ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ TQF (องค์ประกอบที่ 2.6)

แหล่งที่มา : รายงานการสัมมนาเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการพัฒนา
ระดับอุดมศึกษา Mini_UKM ครั้งที่ 8
เมื่อวันที่ 7 - 9 มีนาคม 2555 ณ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
จัดโดย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Mini_University Knowledge Management Network
หน้าที่ 27 - 33

2.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices)

2.5.1 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ TQF

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข อธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินการให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนี้

ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 2 การผลิตบัณฑิต ตัว
บ่งชี้ที่ 2.6 ระบบและกลไกการจัดการเรียนการสอน มีตัวบ่งชี้กระบวนการที่มีเกณฑ์ย่อยอยู่ 7 ข้อ ได้แก่

1. มีระบบและกลไกการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกหลักสูตร
2. ทุกรายวิชาของหลักสูตรมีรายละเอียดของรายวิชา และของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ก่อน
การเปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ตามที่กำหนดในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
แห่งชาติ
3. ทุกหลักสูตรมีรายวิชาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการ
ปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียนหรือจากการทำวิจัย
4. มีการให้ผู้มีประสบการณ์ทางวิชาการหรือวิชาชีพจากหน่วยงานหรือชุมชนภายนอกเข้ามามีส่วน
ร่วมในกระบวนการเรียนการสอนทุกหลักสูตร

5. มีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาจากการวิจัย หรือจากกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
6. มีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ทุกรายวิชา ทุกภาคการศึกษา โดยผลการประเมินความพึงพอใจในแต่ละรายวิชาต้องไม่ต่ำกว่า 3.51 จากคะแนนเต็ม 5
7. มีการพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์การสอน หรือการประเมินผลการเรียนรู้ทุกรายวิชา ตามผลการประเมินรายวิชา

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ประการที่ 1 นโยบายของมหาวิทยาลัย

โดยมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยและในระดับคณะ ควรให้ความสำคัญมีการกำหนดเป้าหมายในการ กำหนดนโยบายการดำเนินงานให้ชัดเจนและถ่ายทอดสู่อาจารย์และบุคลากร มีประกาศแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีแผนงาน ปฏิทินดำเนินงาน เพื่อกลไกขับเคลื่อนการทำงาน เพื่อสร้างความเข้าใจ และสร้างการยอมรับของคณะ ภาควิชา สาขาวิชา และอาจารย์ประจำรายวิชา ให้ร่วมดำเนินการไปพร้อมกัน มีระบบและกลไกการตรวจสอบหลักสูตรให้ทุกหลักสูตรดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐาน

ประการที่ 2 การสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงาน

มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานต่อเนื่อง ได้แก่ พัฒนาระบบโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน การเชื่อมโยงฐานข้อมูลและทรัพยากรในมหาวิทยาลัยให้ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานร่วมกัน และการปรับปรุงระบบและกลไกให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

ประการที่ 3 การรายงานผล

เพื่อติดตามการดำเนินการ จัดทำรายงานสรุปผลต่อสภามหาวิทยาลัย มีข้อตกลงและมาตรการที่มีผลต่อการประเมินการปฏิบัติงานร่วมกัน มีเงื่อนไขการดำเนินงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กับการประเมินผลการปฏิบัติงาน เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน การประเมินความรับผิดชอบในงานและการสอน

ประการที่ 4 การประเมินผลการดำเนินงาน

โดยใช้หลัก PDCA มีการติดตามผลของการพัฒนาหรือปรับปรุงเป้าหมาย ในระดับภาควิชา หรือคณะและรายงานผลให้ผู้บริหารทราบ และมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

การจัดการความรู้ทำให้เห็นแนวทางในการพัฒนาคน เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการความรู้องค์กร บริหารจัดการ ที่มีประสิทธิภาพและเข้าใจตรงกัน และเรียนรู้จากประสบการณ์ การสร้างเครือข่าย โดยประชาคมในองค์กรจะมีส่วนร่วมมากขึ้น (Participation) การใช้ความรู้เชิงสหวิทยาการมีความจำเป็นมากขึ้น โดยยึดหลัก รู้ทุกเรื่องในบางเรื่อง (รู้ลึก รู้จริง) รู้บางเรื่องในทุกเรื่อง (รู้รอบ สหสาขา) การแก้ปัญหาจะต้อง

มองภาพที่เป็นลักษณะองค์รวม การทำงานของมหาวิทยาลัย จึงต้องคำนึงถึง พันธกิจ (Mission Based) (Agenda Based) ว่าจะตามประเด็นกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย และการสร้างสมอง (Knowledge Based) ที่ทุกระดับและทุกจุด

แนวปฏิบัติที่ดี

1.มีระบบและกลไกการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกหลักสูตร		
แนวปฏิบัติที่ดี	ปัจจัยความสำเร็จ	แนวทางการพัฒนา
1.1 ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย และในระดับคณะมีความตระหนักให้มีความสำคัญ กำหนดนโยบาย ชัดเจนและถ่ายทอดสู่อาจารย์และบุคลากร กำหนดเงื่อนไข หากหลักสูตรไม่ดำเนินการตามเกณฑ์ จะไม่สามารถเปิดรับนักศึกษาในปีต่อไปได้ 1.2 มหาวิทยาลัยต้องมีประกาศแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีแผนงาน ปฏิทิน ดำเนินงาน เพื่อกลไกขับเคลื่อนการทำงาน 1.3 มีคู่มือระบบและกลไก 1.4 อบรมและสร้างความเข้าใจ รายละเอียด มคอ. แก่ผู้สอน/ผู้รับผิดชอบ 1.5 จัดตั้งคลินิกหลักสูตร เพื่อให้คำแนะนำปรึกษา ฝึกอบรม 1.6 พัฒนาระบบและโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน และเชื่อมโยงฐานข้อมูลและทรัพยากร 1.7 การรายงานผล เพื่อติดตามการดำเนินการ จัดทำรายงานสรุปผลต่อสภามหาวิทยาลัย 1.8 การประเมินผลการดำเนินงาน โดยใช้หลักPDCA /การกำหนดเป้าหมาย 1.9 การปรับปรุงระบบและกลไกให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล	1.1 สร้างความเข้าใจ การยอมรับของอาจารย์ประจำรายวิชา 1.2 ประสิทธิภาพของโปรแกรมสำเร็จรูป และการเชื่อมโยงฐานข้อมูล 1.3 ความชัดเจนของนโยบายของ สกอ. และของมหาวิทยาลัยเอง (เช่นการขยายเวลา) เงื่อนไขการปรับลดการกรอข้อมูลตามความจำเป็น 1.4 คำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของรายวิชาตามธรรมชาติวิชา และการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น	1.1 KM ระหว่างชุมชนนักปฏิบัติเกี่ยวกับระบบและกลไกการประกันคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ได้ทุกหลักสูตร

2.ทุกราวิชาของหลักสูตรมีรายละเอียดของรายวิชา และของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ก่อนการเปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ตามที่กำหนดในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ		
แนวปฏิบัติที่ดี	ปัจจัยความสำเร็จ	แนวทางการพัฒนา
2.1 ผู้บริหารกำหนดนโยบายและถ่ายทอดความเข้าใจสู่อาจารย์ 2.2 มีข้อตกลงและมาตรการที่มีผลต่อการประเมินการปฏิบัติงานร่วมกัน 2.3 ในรายวิชาGE มีกลไกโดยมีฝ่ายวิชาการหรือกรรมการกลางร่วมจัดทำ มคอ.3 ให้ทุกคณะนำไปใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน 2.4 กรณีรายวิชาที่มีอาจารย์ต่างชาติ ให้มีอาจารย์ของคณะ/หลักสูตรชี้แจงอธิบายความเข้าใจในการจัดทำ มคอ.3	2.1 มีเงื่อนไขการดำเนินงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กับการประเมินผลการปฏิบัติงาน เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน การประเมินความรับผิดชอบในงานและการสอน 2.2 มีผู้ประสานงานรายวิชา GE ในรายวิชาที่สอนร่วมกันระหว่างคณะ และดำเนินงานตามแผนงาน 2.3 อาจารย์ต้องให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญร่วมมือ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ	จัดทำระบบพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ การจัดทำ มคอ.3 มคอ.4 ที่มีคุณภาพภายในมหาวิทยาลัย/คณะ/หลักสูตร 1.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ในการพัฒนา มคอ.3
3.ทุกหลักสูตรมีรายวิชาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียนหรือจากการทำวิจัย		
3.1 ทุกหลักสูตรมีกรรมการบริหารหลักสูตร ที่มีความเข้าใจร่วมกันในการกำหนดทิศทางของหลักสูตรใน มคอ.2 เพื่อถ่ายทอดและนำไปสู่การปฏิบัติของผู้สอน ใน มคอ.3 3.2 มหาวิทยาลัย/คณะมีนโยบาย จัดทำประกาศ สนับสนุนงบประมาณ อำนาจความสะดวก ให้นักศึกษาทำวิจัย และการฝึกปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียน 3.3 มีระบบและกลไกการตรวจสอบหลักสูตรให้ทุกหลักสูตรดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานก่อนอนุมัติการเปิดหลักสูตร และจัดทำรายละเอียดใน SAR	3.1 อาจารย์ผู้สอนต้องเข้าใจหลักการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม 3.2 อาจารย์ที่มีโครงการวิจัย ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ร่วมเรียนรู้หรือการฝึกปฏิบัติผ่านโครงการของอาจารย์และใช้กระบวนการจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ 3.3 สร้างบรรยากาศทางวิชาการ สร้างแรงจูงใจแก่นักศึกษา ให้ตระหนัก เข้าใจ รู้วิธีการศึกษา เรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยจัดงบประมาณสนับสนุน กระตุ้นที่เหมาะสมต่อเนื่อง จากรุ่นสู่รุ่น 3.4 มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น ฐานข้อมูล wifi	3.1 พัฒนาหลักสูตร สู่ WIL เน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติงานจริง เช่น สหกิจศึกษา การฝึกงาน โครงการ การวิจัย 3.2 บูรณาการงานบริการวิชาการให้เชื่อมโยงกับการเรียนการสอน และการวิจัย 3.3 มีผลงานวิจัยรองรับถึงผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การปฏิบัติ การวิจัย เพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรต่อไป

4. มีการให้ผู้มีประสบการณ์ทางวิชาการหรือวิชาชีพจากหน่วยงานหรือชุมชนภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนทุกหลักสูตร		
แนวปฏิบัติที่ดี	ปัจจัยความสำเร็จ	แนวทางการพัฒนา
4.1 ผู้สอน กำหนดใน มคอ.3 ให้ชัดเจน 4.2 จัดทำฐานข้อมูลผู้มีประสบการณ์ภายนอก เช่น รายชื่อ ความเชี่ยวชาญ หลักสูตร กิจกรรม 4.3 คณะ/ภาควิชาจัดทำแผนการจัดกิจกรรมที่มีผู้มีประสบการณ์จากภายนอกให้ต่อเนื่อง มีปฏิทินการดำเนินการ และการกำกับ ประเมินผล 4.4 การทำความร่วมมือ และดำเนินกิจกรรมตามความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่อง 4.4 มหาวิทยาลัยกำหนดระเบียบ ระบบสนับสนุนการเชิญผู้มีประสบการณ์จากภายนอก 4.4 รายงานผลการให้ผู้มีประสบการณ์จากภายนอก และการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนทุกหลักสูตร	4.1 การสร้างความสัมพันธ์อันดีส่วนตัวกับผู้มีประสบการณ์ภายนอก/ชุมชน 4.2 มีระเบียบ ระบบ สนับสนุนการจัดกิจกรรมที่อาศัยผู้มีประสบการณ์จากภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินงาน	4.1 จัดทำฐานข้อมูลความรู้ความเชี่ยวชาญของอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแลกเปลี่ยนต่างสถาบัน 4.2 มีการประเมินผลผู้มีประสบการณ์ภายนอก เพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน 4.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบัน ผู้มีประสบการณ์ สมาคมวิชาชีพ ชุมชน
5. มีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาจากการวิจัย หรือจากกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน		
5.1 มหาวิทยาลัย/คณะกำหนดเป็นนโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียน 5.2 มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบการวางแผน การดำเนินงาน บริหารจัดการ ติดตามการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำผลไปพัฒนาการเรียนการสอน 5.3 มีระบบและทุนสนับสนุนการดำเนินงานให้อาจารย์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน 5.4 ปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจและเห็นประโยชน์ การทำวิจัยในชั้นเรียน 5.5 สรุปรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียนที่นำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นฐานข้อมูล	5.1 สร้างแรงจูงใจให้อาจารย์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น สนับสนุนทุนวิจัย และการเผยแพร่ผลงาน 5.2 สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และแนวทางการทำวิจัยในชั้นเรียนแก้อาจารย์ 5.3 กำหนดเป็นภาระงานของอาจารย์	5.1 สร้างระบบพี่เลี้ยง โดยอาศัยการจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดแนวปฏิบัติที่ดี 5.2 สร้างเครือข่ายนักวิจัยในชั้นเรียน 5.3 ทบทวนเชิงนโยบาย ปรับเกณฑ์ ผลงานทางวิชาการ การให้ค่าน้ำหนักของงานวิจัยในชั้นเรียน

6. มีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ทุกรายวิชา ทุกภาคการศึกษา โดยผลการประเมินความพึงพอใจในแต่ละรายวิชาต้องไม่ต่ำกว่า 3.51 จาก คะแนนเต็ม 5		
แนวปฏิบัติที่ดี	ปัจจัยความสำเร็จ	แนวทางการพัฒนา
6.1 มหาวิทยาลัยกำหนดนโยบายการประเมิน on line 6.2 มหาวิทยาลัยกำหนดระยะเวลาการประเมิน และผลการประเมินให้ทันการรายงานใน มคอ.5 และพัฒนาปรับปรุงใน มคอ.3 ในภาคเรียนถัดไป	6.1 คุณภาพของเครื่องมือประเมิน 6.2 คุณภาพ ประสิทธิภาพของระบบ IT 6.3 นักศึกษาตระหนักและให้ความสำคัญของการประเมิน	6.1 มีคลินิกหรือหน่วยงานกลางในการพัฒนาอาจารย์มืออาชีพ สร้างเครือข่ายการพัฒนาอาจารย์ร่วมกัน 6.2 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของห้องเรียนห้องปฏิบัติการให้เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์การประเมินสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน 6.3 ให้มีการประเมินการสอนก่อนเพื่อให้ผู้สอนได้ทราบข้อบกพร่องและแก้ไขก่อนการประเมินจริง 6.4 จัดการความรู้ในประเด็นการพัฒนาอาจารย์ทั้งวิธีการสอน เทคนิคการสอน จิตวิทยาการสอนการวัด การประเมินผล 5. ทบทวนกรณีผลประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ 3.51 เช่น การสัมภาษณ์นักศึกษา หรือจัดให้มีการประเมินการเรียนของนักศึกษาเอง เช่น การเข้าชั้นเรียน การส่งงาน ความตั้งใจเรียน เพื่อความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย 6. สรุปผลการประเมินให้อาจารย์พัฒนาปรับปรุงการสอน หรือจัดให้มีการพัฒนาอาจารย์ต่อไป

7. มีการพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์การสอน หรือการประเมินผลการเรียนรู้ทุกรายวิชา ตามผลการประเมินรายวิชา		
แนวปฏิบัติที่ดี	ปัจจัยความสำเร็จ	แนวทางการพัฒนา
7.1 มีการติดตามผลของการพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนตามผลการประเมินรายวิชาในระดับภาควิชา หรือคณะและรายงานผลให้ผู้บริหารทราบ 7.2 มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	7.1ความตั้งใจตั้งมั่นที่จะพัฒนาของอาจารย์ผู้สอนรายวิชา 7.2.ความเข้มแข็งของระบบการติดตาม	7.1สร้างระบบอาจารย์พี่เลี้ยง โดยอาศัยการจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดแนวปฏิบัติที่ดี 7.2 สร้างเครือข่ายแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างสถาบัน 7.3 ยกย่อง ให้รางวัลผู้ที่มีผลงานดีเด่น อาจารย์ผู้สอนดีเด่น